СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 275. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го ЛИСТОПАДА 1949. No. 275. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 26, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свобода": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ПОДЯКА ГОСПОДЕВІ ЗА МИР І ДОБРОБУТ

Американці по всіх усюдах святкували в четвер 24 листопада День Подяки серед піднесеного настрою. У їхніх домах проявлявся добробут, а в цілій країні панував мир серед почуття загального добробуту. Традицію Дня Подяки святкували в рідних домах, у церквах і клюбах, а на вулицях парадами. У деяких церквах відчитано проклямацію президента з нагоди свята, у якій містився зазив „скласти Всемогучому Богу подяку за добродійства, яких зазнала ціла нація".

Установи, які займаються опікою над бездомними, улаштували спеціяльні обіди для голодних, а свіжо прибувші імігранти зі скитальщини теж дістали запрошення на гостину до різних добродійних установ.

Закордоном святкували американці День Подяки як національне свято. У Москві зібралася американська колонія в будинку амбасади, а те саме було в Лондоні, в Парижі, Римі й інших столицях та країнах.

У Вашингтоні зібралися дипломати американських республік, в катедрі св. Петрика, щоб там відсвяткувати 51-річчу Пан - Американську Богослужбу.

Крім радієвих хвилин нації муситься записати теж і сумні, а саме з причини 113 випадків смерти, які трапилися від нерозважної їзди автами, а в стейті Алябама було кільканадцять випадків смерти внаслідок торнада.

ЗА СТЕЙТОВУ ДОПЛАТУ ДО СТАРЕЧИХ ПЕНСІЙ.

Ню Йорк. — Стейтовий Конгрес Індустріяльних Організацій вийшов з домаганням, щоб стейтова каса причинилася доплатою до старечої пенсії в таких розмірах щоб кожен робітник, який дістає старечу пенсію з фонду суспільного забезпечення, міг мати $100 місячно. Допити в бюрах окружної Агенції Суспільного Забезпечення виказують, що в стейті Ню Йорк находиться 154,140 спенсіонованих робітників, які дістають пересічно по $26.15 старечої пенсії місячно. Якщо б тим людям підвищити пенсію до $100 місячно, тоді треба б додати зі стейтових фондів $11,000,000 кожного місяця. Ці фонди мусіли б прийти з податків.

ЗАПІДОЗРЕНОГО В ОТРУЄННІ ЖІНКИ ВТРЕТТЄ ЗВІЛЬНИЛИ ВІД ВИНИ.

Ню Йорк. — Бенджамин Фелдман, аптикар у Брукліні, ставав утретє під суд за отруєння своєї вагітної жінки в 1943 році. Два рази перед тим суд засудив його на смерть, одначе апеляційний суд звільнив його, наказуючи перевести нову розправу. За третім разом судейська лава, складена з самих мужчин, нараджувалася 20 годин і рішила, що обвинувачений не поповнив злочину. Фелдман після оприлюднення присуду, впав до ніг адвокатові Гайманові Баршей, якого суд назначив з уряду обороноцем. Після звільнення з тюрми Фелдман щез. Прокуратор закидав Фелдманові, що він отруїв свою жінку, щоб дістати частину мастку, яка припала їй в участі по смерті мами, а жінка теж згинула від отруєння. В отруєнні підозрівали теж Фелдмана, одначе прокуратор не вніс проти нього обвинувачення, бо в міжчасі померла такою самою смертю дочка, тобто його жінка.

ЗАТРУДНЕННЯ ЗРОСТАЄ.

Вашингтон. — Між місяцями липнем і вереснем занотовано значне покращання затруднення, як це оприлюднює департамент праці на підставі провірки звітів із 100 промислових осередків. З них безробіття зменшилося в 85, осередках, а зросло незначно в решті. Найвище безробіття біжучого року було в липні. До найбільш рухливих осередків праці зараховують 28 стейтів, як Конетикат, Масачусетс, Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилвенія, Ілиной і ін.

ОРЛОН НА МІСЦЕ НАЙЛОНУ.

Ню Йорк. — Промислові кола сповіщають про винахід нового синтетичного матеріялу під назвою „орлон", який робить ще краші прислуги ніж звісний досі „найлон". Орлон надається спеціяльно на заслони до вікон і для прикраси дверей у мешканнях. Орлон визначається тривалістю, бо не підлягає дінній сонця, тепло ти й світла. Його не легко відрізнити від найлону.

ЛІЛІЕНТАЛ ЗРЕЗИГНУВАВ З ГОЛОВСТВА В АТОМОВІЙ КОМІСІЇ.

Вашингтон. — Президент Труман „нерадо" прийняв зречення Дейвида Ліліентала зі становища голови федеральної Комісії Атомової Енергії, який заявив, що хоче відійти зі служби з кінцем грудня 1949 після 20-ти років прилюдної служби. Ліліентал обстоював оприлюднення більше інформацій з ділянки атомової сили. Після його назначення на становище голови 1947 р. кількома наворотами піднесено проти нього закиди прихильности до комунізму, одначе сенат вкінці одобрив його назначення. Досі не згадують нікого ще на його місце. Становище голови Комісії Атомової Енергії є незвичайно відповідальне зогляду на міжнародні значення атомової сили.

ПРИХОДИ НАСЕЛЕННЯ ЗМЕНШАЮТЬСЯ.

Вашингтон. — Загальний прихід населення Злучених Держав є на 90 відсотків вищий від приходу в 1939 р., одначе на три відсотки менший ніж в 1948 р. коли то загальна сума приходів дійшла до найвищого щабля. Звіт Федеральної Ради Резерви виказує, що населення видало в третім кварталі цього року неймовірно багато зі своїх приходів, бо аж $93.10 на $100, після заплачення особисто-доходового податку. В першому кварталі видатки виносили $91.60, а в третьому кварталі попереднього року $92.30. На підставі аналізи в „Бюлетені" Ради річний прихід населення обчислений на $210,600,000,000, хоч рік ще не закінчений. З того прихід з платень обчислений на $134,-400,000,000.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ВИСОКИХ УРЯДОВЦІВ В „СПАРТАЧЕННІ" СПРАВИ ВОРДА

Вашингтон, 24. листопада. — Пять республіканських конґресменів натаврували департамент стейту за „неправильне орудування" справи Ангуса Ворда, американського генерального консула в Мукдені. Вони зажадали від президента Трумана відправлення секретаря стейту Діна Ачесона за „неймовірне спартачення" цієї справи"як теж і інших урядовців, які мали її в руках. Усі пять конгресменів належать до комісії закордонних справ. Це такі: Доналд Джексон з Каліфорнії, Волтер Г. Джод з Минесоти, Джан М. Ворис з Огайо, Лоренс Смит з Висканзин, Роберт Чипенфілд з Ілиной.

Консул Ворд, арештований китайськими комуністами після їхнього наїзду на Мукден, перебув місяць у їхній неволі і щойно у вівторок, 22. листопада, його звільнили. Китайські комуністи проголосили, що їхній суд засудив Ворда на тюрму нібито за побиття якогось китайця, що був у службі в консуляті, але не посадили його в тюрму, тільки видалили з своєї території. Разом з ним прогнали ще чотирьох інших урядовців консуляту. Конґресмени, які домагаються відправи урядовців, твердять, що департамент стейту понизив престиж Америки тим, що не вмів обстояти звільнення американського консула і аж апель до 30 інших держав, між якими є такі держави, як Панама й Куба, увінчався належним успіхом. Вони твердять, що негайно після арештування консула треба було почати енергійну акцію в справі його звільнення. Департамент стейту вияснює, що хоч Ворда звільнено, то він не швидко прийде до Америки.

ВШАНОВАНО 50-РІЧЧА ПРАЦІ ПРОФ. Д. ДОРОШЕНКА

Винипеґ, Канада. — Третя сесія Вільної Академії Наук, присвячена вшануванню 50-ліття наукової, громадської й політичної праці президента УВАН, проф. Дмитра Дорошенка, відбулася в неділю 13 листопада в залі Українського Національного Дому у Винипеґу, при численні присвности українського громадянства, делегатів установ і представників преси. З вищого духовенства був у цьому святі архієпископ Мстислав. За президіяльним столом засіли члени Ювілейного Комітету під головуванням заст. през. УВАН, проф. д-ра Л. Білецького, який відкрив сесію. Під бурхливі оплески приявних проф. Дорошенко й його дружина зайняли почесні місця в президії, опісля відбулися хорові точки під управою В. Богонос і наукові лекції, а саме: проф. Л. Білецького, проф. саскачеванського університету Дж. В. Симсона, секретаря УВАН проф. д-ра Я. Рудницького. Після того складено й відчитано привіти з усього світу. Особливе враження зробив на приявних безіменний привіт українського науковця з-поза „Залізної Заслони". Після відповіді проф. Дорошенка на привіти, покінчено засідання. Ввечорі того дня в залі У.Н.Дому відбувся бенкет при співучасти коло двісті провідних українців. — („Новий Шлях").

ТРЕТІЙ ПРЕЗИДЕНТ ПАНАМИ.

Місто Панама. — Д-р Арнульфо Аріяс, якого усунули зі становища президента республіки Панама в 1941 році, настановлений наново президентом на місце двох інших президентів, які усунули один одного від урядування. Аріяса посадив полк. Хозе Ремон, директор Національної Поліції. Він не признає рішення Верховного Суду, який привернув владу президентові д-рові Данилові Чаніс, всупереч бажанню Ремона, який примеволив й його уступити, настановляючи на місце Чаніса віцепрезидента Роберта Ф. Чіярі. Тепер Ремон не признає вже й Чіярі за свого ставленника.

З.У.А.Д.К. ПРОДОВЖУЄ ПЕРЕСЕЛЕНЧУ АКЦІЮ

Филаделфія, 25. листопада. — Екзекутива ЗУАДКомітету повідомляє, що в дальшому будуть без будь-якої задержки полагоджувані всі родинні і поіменні заврення для нових імігрантів, як ті, що їх вже внесено, так і ті, що що вплинуть. Дотеперішня деяка проволока була заіснувала внаслідок заналень з поодиноких громад, внесених нашими громадянами, або місцевими властями та організаціями до Комісії Переміщених Осіб у Вашингтоні, що їм посилаються нових імігрантів, для яких вони не мають місця. Ці справи були предметом окремих нарад, що їх відбув представник ЗУАД Комітету з п. О'Конором, комісарем для Переміщених Осіб у Вашингтоні. При цій нагоді потверджено теж 800 оформлених вже безіменних заврень ЗУАДКомітету і нові імігранти зможуть з них скористати та без проволоки приїхати до цієї країни, якщо тільки ЗУАДКомітет матиме для них приміщення та працю. 190 родин з оформленими іміграційними документами на ці заврення вже очікують в порті в Бременгафен. В останньому часі ЗУАДКомітетові знову пощастило одержати приміщення і працю серед американців для 25 самітних дівчат, 17 бездітних родин і 23 родин з дітьми.

При цій нагоді Екзекутива ЗУАДКомітету пригадує нашому громадянству обов'язок дальшої активної піддержки переселенчої акції. Родинні і поіменні заврення можна дальше надсилати і вони будуть безпроволочно полагоджувані, якщо тільки виповнені будуть подані вже раніше до відома передумови, отже висилка $25 на адміністраційні видатки та висилка коштів транспортації з порту до місця призначення після того, як кандидат на нового імігранта в Европі одержав приділене йому іміграційне число. З огляду на деякі можливості нового приспішення і збільшення переселенчої акції, ЗУАДКомітет закликає всіх довжників до звороту їх боргів, а громадянство до більшої жертвенности.

У зв'язку з пошириними ворогами переселенчої акції поголосками та підшептами про трудноші ЗУАДКомітету у Вашингтоні, Екзекутива цього Комітету стверджує, що не зважаючи на всі свідомі або несвідомі спроби підірвати довіря до Комітету у Вашингтоні, Комісія Переміщених Осіб ставиться не тільки з повним довірям до нього, але й з великим признанням за його дотеперішню працю та дальші енергійні заходи і намагання допомогти в здійсненні переселенчого закону.

НОВИЙ ГИМН І ПРАПОР ДЛЯ ПІДСОВЄТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Москва, 25. листопада. — (НИТ). — Президія Верховної Ради Української РСР прийняла проєкт нового гимну підсовєтської України, в якому „на віки вічні воз'єднаний" український нарід присягає „розбити вщент всі ворожі напади". Рівночасно ухвалено новий прапор та зміни в совєтсько-українському гербі. Новий прапор складається з двох поздовжних частин, червоної і блакитної, зі золотим серпом і молотом та золотою п'ятираменною зіркою на червоній горішній смузі, що займає дві-треті прапору. Совєтська преса в Україні віднаначила подію редакційними статтями, в яких підкреслюється, що ще велика робота залишається до виконання та що дотеперішні „успіхи" підсовєтської України викликують „нові напади та восину гістерію в імперіялістичному таборі".

ГЕН. СМИТ ПРО ПОЛОЖЕННЯ ЖИДІВ В УКРАЇНІ.

Ню Йорк, 25. листопада. — Складна проблема жидівсько-українських стосунків, кожночасно використовувана ворогами українського і жидівського народів та українсько - жидівського співжиття і з тих же причин всіляко викривлена ворожою пропаґандою, найшла свій відгук і в друкованих тепер уривками в Н. И. Таймсі споминах бувшого американського амбасадора в Москві, ген. Волтера Бедел Смита, п. з. „Мої три роки в Москві". В окремому розділі про „Жидів і католиків в Росії" автор споминів м. і. пише: „Під час мого побуту в Совєтському Союзі, єдине зголошене насильство проти жидів було в Україні, де прихований анти-семітизм був розпалений расовими теоріями німців під час війни. Проте, це було ділом проти - совєтських українських націоналістів, на що уряд зареаґував негайно, застосовуючи суворі заходи в намаганні виключити ці незаконні акти. Але в погромах на малу скалю в Україні вбито багато жидів, а инші боялися вийти в ночі з дому. Були повідомлення, які я вважаю за вірогідні, що ця кампанія поширилася до тої міри, що уряд не був в стані зліквідувати її цілком і у висліді багато українських жидів виемігрували до Азійської Автономної Жидівської Області в Біробіджані..."

МОСКВА ОРГАНІЗУЄ НІМЕЦЬКУ АРМІЮ

„НАРОДНА ПОЛІЦІЯ" МАЄ БУТИ ПЕРЕМІНЕНА В АРМІЮ ДО КВІТНЯ 1950 РОКУ. СИЛУ АРМІЇ ВСТАНОВЛЕНО НА 360 ТИСЯЧ.

Берлін, 25 листопада. — Контрольована західними аліянтами німецька преса подала з достовірних джерел вістку, що на підставі окремого „указу" Москви, теперішня комуністична „народна поліція" в Східній Німеччині має бути переміНена в реґулярну німецьку армію під совєтським командуванням з днем 1-го квітня наступного року. Силу цеї армії встановлено на 360,000 старшин і вояків усіх родів зброї і озброєння. Армія буде поповнюватися звичайною військовою службою, обов'язковою для всіх чоловіків у віці від 18 до 30 років. Відповідний наказ в цій справі видав головнокомандуючий совєтськими окупаційними силами в Німеччині, ген. В. Чуйков. З інших джерел повідомляють, що новою совєтсько - німецькою армією командуватиме маршал Іван С. Конєв. Підготовку до переміни теперішньої „народньої поліції" в армію доручено формально теперішньому командантові поліції, Куртові Фішерові, хоча номінально справу вестиме міністер внутрішніх справ маріонеткової совєтської східно-німецької держави, д-р Карль Штайнгоф, що тепер перебуває в Москві. Новий плян передбачує поділ „народньої армії" на шість дивізій, командування яких буде в Потсдамі, Шверіні, Дрездені, Ваймарі і Галле. Кожна дивізія буде складатися з одного бронетанкового полку, одного полку артилерії, двох батальйонів моторизованої піхоти та одного інженерського батальйону, як теж цілого ряду інших спеціяльних частин. Армія матиме совєтське озброєння.

СОВЄТСЬКА ПРЕСА ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ НА ЗАХОДІ.

Берлін, 25 листопада. — Рівночасно з повідомленням про переміну „народної поліції" в совєтській зоні Німеччини на „народну армію", контрольована Совєтами німецька преса подала сензаційні повідомлення про організацію німецької армії західними аліянтами та під командуванням бувших гітлерівських генералів, між якими поіменно називається генералів: Ганса Штумфа, Франца Гальдера, Гайнца Ґудеріяна і Владислава Андерса, команданта польської армії на вигнанні. Совєтська „Берлінер Цайтунг" твердить, що для тої західно-німецької армії вже постачається американська зброю. Сензаційні повідомлення про згодану організацію західно-німецької армії подає теж московська преса.

НА ВЕСНУ ЗАПОВІДАЮТЬ СОВЄТСЬКИЙ НАПАД НА ЮГОСЛАВІЮ.

Віденъ, 25 листопада.—З достовірних джерел тут заповідають, що Совєтський Союз та його сателіти приготовляють на найближчу весну збройний напад на Югославію. Докищо не відомо, чи в нападі братимуть безпосередню участь теж совєтські війська, чи тільки командувані ними війська сателітів. В кожному разі Совєти продовжують скріпл ювати свою залогу в Мадярщині і Румунії, організуючи рівночасно „партизанські загони", що мали б почати війну.

ЗАГАЛЬНІ ПОСТАНОВИ ЗАХІДНО-НІМЕЦЬКОГО ДОГОВОРУ.

Бонн, 25 листопада. — З поінформованих джерел заявляють, що в офіціяльному протоколі договору між урядом західно-німецької республіки й західними високими комісарами, німецький уряд за цілий ряд західних уступок для Німеччини зобов'язується вдержувати повну демілітаризацію своєї території та не допустити до творення будь-якої армії. Рівночасно з цим цей уряд зобов'язується продовжувати постійну акцію проти всіх познак нацизму та не допустити до відродження тоталітаризму в будь-якій формі. Західні аліянти зі свого боку виключили зі своєї програми розбірки одинадцять фабрик синтетичної нафти і гуми та сім стальних заводів. В Берліні вся програма розбірки має бути припинена безпосередньо. Великі концесії признано Німеччині в будові нової торговельної, транспортової і рибальської фльоти, обмежуючи її тільки щодо величини і швидкости кораблів. Подробиці договору мають бути проголошені вже сьогодні.

ЗНОВУ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК У ФРАНЦІЇ.

Париж, 25 листопада. — Сьогодні в 12-тій години вночі почався у Франції генеральний страйк на тлі домагань дальшої підвишки заробітної платні. Страйк поширився на всі ділянки французького господарства. Він потриває один день.

БУРХЛИВЕ ЗАСІДАННЯ ЗАХІДНО - НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

Бонн, Німеччина, 25 листопада.—На сесії західно-німецького парляменту дійшло сьогодні вранці до бурхливої „виміни думок", внаслідок чого треба було відложити дальші наради. Причиною непорозумінь був виступ провідника соціялістичної опозиції, д-ра Шумахера, що назвав д-ра Аденауера „канцлером західних аліянтів" та закидував йому „брехню" в звідомленні про останній західно-німецький договір, головно щодо Рурщини. Парляментарна більшість домагалася видалення Шумахера зі залі нарад та відкликання його закидів. З огляду на замішання та крики, президент парляменту відложив дальші наради.

КОНФІСКАТА ЗЕМЕЛЬНОЇ ВЛАСНОСТИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 25 листопада. — „Руде Право", орган комуністичної партії в Чехословаччині, повідомив про нову програму конфіскати земельної власности на користь держави. Рішення мотивується фактами саботажів земельних власників в доставах сільсько-господарських продуктів державі. План охоплює насамперед власників більших земельних посілостей.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

СКЛАДНА І ВАЖНА ПРОБЛЕМА

Як знаємо, робітники в сталевій промисловості добились старечої пенсії. Але як одній частині робітництва можна добитись приватної забезпеки на старість, то чому не можна осягнути те саме загалові. Цею справою почали вже займатися різні дослідники господарського життя країни. Вони роздумують, як теж ці старечі пенсії відібються на продукції й цінах, чи взагалі на бизнесі.

Наразі мається до діла з величезними промисловими корпораціями, які мають добрі прибутки, обертають біліонами долярів і можуть витримати нові фінансові тягарі. До того вони і так кожний тягар перекидають на загал, піднімаючи зараз ціни на свій товар. Та інакше було б з малими підприємствами. Теж не розяснена справа, що було б зо старечими пенсіями великих підприємств, якби так, наприклад, сталева, автомобілева чи яка інша велика корпорація збанкрутувала, чи коли б бизнес так підупав, що не можна б вплачувати до пенсійного фонду вкладок, до яких компанія зобовязалась. З малими бизнесами було б багато гірше, бо їм взагалі було б важко, а то й зовсім неможливо, вдержувати пенсійні фонди.

Не хочемо входити в подробиці цеї важної проблеми, бо тільки маємо на думці вказати на революцію, яку вона вже зробила в господарській структурі країни, хоч це щойно початок. Усі погоджуються, що це справа, яка мусить бути розвязана розумно й справедливо, бо інакше викличе хаос і анархію в господарсько-фінансовім житті країни. Уже тепер підносяться навіть робітничі голоси, що кажуть, чому робітник, який не має права до приватної пенсії, має платити дорожче за якийсь продукт тільки тому, щоб тим способом гарантувати пенсію іншому робітникові в якійсь великій промисловості. Знов фінансові голови передбачують нагромаджування через пенсійні фонди величезної резерви, яка була б непродуктивною і спричиняла б дефляцію.

Нам здається, що таки найкраще прихилитись до думки тих, що обстоюють Федеральну Суспільну Забезпеку, яка обіймала б усіх робітників і гарантувала б усім відповідну старечу пенсію, чи забезпечення на випадок неспосібности до праці. Для цього треба побільшення числа тих, що були б управнені до таких пенсій, а далі теж підвищення мінімума таких пенсій, Якби це сталось, не було б більшого натиску робітництва на приватні пенсії, які й так цеї проблеми в загальному розвязати не в силі. На 490,000 корпорацій в Злучених Державах є тільки 13,000, що вплачують свої вкладки до приватних пенсійних фондів. Це є дуже мале число. Приватні пенсії прислугують тільки яким сімом мільйонам робітників. З цього далі виходить, що треба надіятись дальшого широкого робітничого руху за приватними пенсіями, теж і в малих бизнесах, що такого тягару не зможуть видержати. Тому саме є тепер натиск на конґрес, щоб з одного боку поширити число осіб, користаючих з федеральної суспільної забезпеки з 35 мільйонів на 42 мільйони, як теж підняти ще й висоту забезпечення. Навіть, як новий конґрес це прийме, то все ще залишиться 16 мільйонів робітників, що не матимуть далі права ні до приватної старечої пенсії, ні до державної. Так воно, очевидно, залишитись не може.

Загроза для Советів з нутра

Бувший американський амбасадор до Москви, ген. Бедел Смит, що друкує свої спогади в Ню Йорк Таймс п. н. „Моїх три роки в Москві", пише в своїй 17 статті про релігію в Советах. Він стверджує, що не зважаючи на урядову протирелігійну пропаганду, релігійні почування советських громадян і ще далі дуже сильні. При цьому згадує розмову з одним високим советським дипломатом підчас прийняття в одній з амбасад у Москві.

Смит сказав йому, що він тільки коротко побуде гостем в амбасаді, а після того він поїде до собору на Воскресну Утренню на запрошення патріярха. Там він надіється почути величавий хоровий спів. Советський урядовець спонтанічно, без застанови виговорився: „Ах, як я хотів би там бути!". Після того він оглянувся, чи нема там якого другого советського урядовця і замовк. Тому, що советськей урядовець може бути тільки признаний член Комуністичної партії, Смит приходить до висновку, що навіть і серед самих комуністів є бажання повернутися до релігії.

Коли після гостини в амбасаді Смит з почотом поїхав до собору, він уже з далека завважав, що велика площа коло катедри перемінилася в одну солідну масу людей. Спроби поліції, щоб втримати відвертою стежку до церкви, були даремними. Треба було аж 25 вояків, які клином вбилися між товпу, щоб промостити амбасадорові дорогу до церкви. Коли Смит приглядався в середині собору настроєві людей при нагоді проголошення слів „Христос Воскрес", він зрозумів, що оця товпа, як у церкві так і поза церквою, прийшла наче демонструвати свої релігійні почування на знак протесту проти безбожницької політики. Це, каже Смит, діється таки під боком самого Кремля.

Не зважаючи на свою тридцяттлітну пропоганду, Советн не могли повеличатися великими успіхами своєї протицерковної праці — каже Смит.

„Коли через усне повідомлення стане звісним, що має відбутися якась релігійна подія, нарід товпиться до церков і тоді навіть цілі дільниці коло церков набирають вигляду релігійного свята. Комуністична партія може викликати своїх членів і інших советських громадян на масові демонстрації кожної хвилини у великих кількостях... Одначе те, що я бачив на площі біля собору своєю глибиною перевищило всякі советські демонстрації в Москві. Я відчув тоді, що партія може закликати людей на демонстрацію, одначе їй ніколи не вдасться викликати правдиве одушевлення, яке було слідне на обличчах тисячів богомользів підчас великоднього Богослуження".

Ген. Смит переконаний, що старше покоління під Советами відкинуло кремлівське безбожництво. Далі каже він таке:

„Це може мати мале значення в теперішньому часі, одначе це вказує, що деякі джерела зворушливого одушевлення не можуть підлягати державній контролі і тому вони є вказівкою, що держава мусить бути приготована на небезпеку. Як довго церква є тримана в нешкідливім руслі і як довго закордонні впливи не мають доступу до цих пружин людської природи і людського діяння, небезпека є мала. Одначе, якби хтось колись їх підхопив і перемінив в актив, небезпеку для (советського) режиму прямо важко передбачити".

Ген. Смит далі доказує, як советська влада використовує Російську православну церкву та словянофільство для своїх політичних та імперіялістичних цілей. Кремль переконаний, що згодом зліквідує релігію цілковито, як тільки вигине старе покоління і буде тільки те, що виховане в Комсомолі й перейшло советську школу. Та заки це станеться, релігія, каже ген. Смит, є ще далі великою загрозою для советського режиму.

Д-р Володимир Ґалан.

Переселенча акція в світлі фактів

III.

Трудноші і перешкоди.

Говоритимемо тільки про трудноші і перешкоди в самій переселенчій акції в її теперішній стадії, бо їх всіх не можна б охопити хоча б загальниково навіть в багатьох статтях. Проте, не від речі буде згадати бодай кількома словами і про ці основні труднощі, що їх переможено, створюючи цим головну передумову переселення наших людей до ЗДА.

Тут на першому місці треба згадати ту цілу справжню битву, що її звів ЗУАДКомітет — при видатній допомозі УККомітету — за оборону та очищення маси українських скитальців від всіх ворожих нападів і напастей та опісля від пересудів, витворених цими напастями, і не тільки серед загально-американського, але навіть і частини, хоч і невеликої, українського загалу. З признанням треба підкреслити велику заслугу під цим оглядом нашої американсько-української преси, зі „Свободою" на чолі.

Трудноші і перешкоди в теперішній стадії переселенчої акції заставили Екзекутиву ЗУАДКомітету обмежити її хвилево до поіменних та родинних завірень, припинюючи, зглядно обмежуючи переселення на аноцімові завірення тільки до кількости наперед зголошених нашими громадами приміщень та праці для нових іміґрантів.

Навряд, чи під цим оглядом можна б мати будь-які претенсії до самого Комітету. Як довго існує в цій країні українська громада, ще в жадній справі не розгортано такої голосної кампанії, як власне в справі переселення. Поїздки, відозви, звернення, комунікати, газетні статті, найширша пропаганда та справді мобілізація всіх сил, як серед американських українців так і серед самого американського загалу досягнули, можна б сказати, свого можливого вершка. В останньому навіть розділено між нашими громадами відповідні квоти щодо приміщень і фондів, але наслідки — мінімальні. У висліді, 3,000 родин українських скитальців з оформлюваними або вже оформленими іміґраційними документами на завірення З. У. А. Д. Комітету з тривогою, одні вже в порті в Бременгафен, інці в перехідних таборах а ще інші на своїх місцях в таборах скитальців, очікують спасенної вістки від ЗУАД Комітету чи й коли вони зможуть виїхати. Де причини цеї перешкоди?

Вже на початку кампанії в переселенчій справі ЗУАДКомітет ствердив, що на потрібну масову допомогу самого американсько - українського загалу для переселення невідомих йому осіб не можна розраховувати. Пізніша практика і теперішній стан ці ствердження ЗУАДКомітету в цілій повноті виправдали. У висліді, Комітет розгорнув відповідну акцію серед американського загалу. Успіхи цеї акції безприкладні і подібними — як вже згадано раніше — не може виказатися жадна, навіть найбільша допомогова агенція. 8,000 нових українських іміґрантів приїхало до цеї країни завдяки цій акції. Могло б приїхати ще стільки, або й більше, але... нові іміґранти, що мали бути місіонарами в цій справі та промостити шлях іншим, зробили навпаки, вони їм цей шлях замкнули. Залишаючи самовільно працю

Л. Луців.

ВЕЛИКА МРІЙНИЦЯ

(У ВІСІМДЕСЯТШОСТІ РОКОВИНИ НАРОДИН ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ).

27 листопада ц. р., минає 86 літ з дня народження великої буковинської української письменниці, Ольги Кобилянської. Про неї в останніх роках майже нічого не пишеться, немає її творів і в тих хрестоматіях, що їх тепер видають на рідних землях, бо Покійна (О. Кобилянська померла в рідних Чернівцях 1942 року), ніколи не втішалася любовою урядової советської критики. Та саме ця обставина змушує нас згадати цю письменницю, що в своїх творах мріяла про діяльну самостійну у своїх вчинках українську людину, яка своєю наполегливою працею може перемогти навіть найбільші перешкоди на своєму шляху та вкінці таки дійти до вимріяної мети.

Згадаймо хочби Наталку Верковичівну, героїню повісти „Царівна", — яка не заломлюється під ударами долі, тільки гордо приймає її визов — проти неї стоять не тільки її рідня, але і все оточення — та йде молоденькою дівчиною у світ і вкінці осягає свою ціль, вибивається понад пересічну товпу, здобуває самотужки освіту і стає признаною письменницею. Тернистий шлях Наталки, це дорога і самої Ольги Кобилянської. Кинута в глуху буковинську провінцію, наша письменниця не могла вчитися в школі, бо тоді дівчата ще не вчилися в публичних школах, тільки самоосвітою здобувала своє знання, та будувала свій мистецький світогляд. Зі своєї рідної літератури могла читати тільки москвофільське „Слово" та старі календарі. Та наша письменниця сягнула по чужинну книжку, і в той спосіб пізнавала щораз то нові творчі обрії, аж вкінці змогла і сама взятися за перо. Спершу мала великі трудноші зі своєю мовою і перші її твори друкувалися навіть у німецькій мові, та вкінці наполегливою працею перемогла молоденька Ольга і цю перешкоду і тоді появилася її перша повість „Людина" (1894). Та славу принесла їй аж друга її повість „Царівна" (1896), яку щиро привітав сам Михайло Грушевський, тодішній редактор „Літературно - Наукового Вістника".

Від тоді творчий шлях нашої письменниці був відкритий до всіх наших літературних видань. Вийшла друком її повість „Земля", а згодом „Ніоба", „В неділю рано зілля копала", „Через кладку", „За ситуаціями", „Апостол черні" та збірки новель „Покора", „До світла" і „Але Господь мовчить".

В нашій літературі творчість Ольги Кобилянської стоїть доволі самітньо, бо авторка „Царівни" відразу вдарила в нові тони, що аж ніяк не годилися з тим усім, про що тоді писали наші письменники. Тільки єдина Леся Українка зрозуміла відразу свою буковинську товаришку пера Ольгу і їхня приязнь тривала аж до передвчасної смерти Лесі (1913).

Про що ж писала Ольга Кобилянська у своїх творах?

Вже в „Царівні" авторка глибоко заторкує справу т. зв. жіночої еманципації. Наталка Веркович не хоче бути тільки жінкою-невільницею, хоч вона і проти крайньої еманципації, це значить, проти глупого наслідування жінками у всьому чоловіків. Героїня Кобилянської хоче, щоб жінки могли вчитися, подібно як і чоловіки, щоб пізніше, як вийдуть заміж, могли бути дійсними товаришами своїх дружин-чоловіків, та щоб могли бути добрими матерями своїм дітям. Вона каже, що треба „вгору рости, розбити свій характер, бути характерною людиною-царівною, щоб могти гідно сповнити своє призначення на землі, спершу для себе самого, для своєї родини, а також і для свого народу". Такою є її „Царівна", Наталка Веркович, такий і ґерой її повісти „Через кладку", Богдан Олесь, такий самий і другий герой тієї повісти, Нестор Обринський. Герої Кобилянської довго не хочуть братися за громадянську працю, бо вони „ще неготові", вони ще не здобули власного світогляду, як студенти високих шкіл, і тому нічого ще „не можуть дати своєму народові", бо самі ще нічого не мають. Це був сміливий голос з уст жінки-письменниці в тодішніх розполітикованих часах нашого життя.

Іван Франко в одній своїй рецензії на поезії Лесі Українки назвав був Лесю „единим мужчиною" в тодішній українській літературі. Таким „мужчиною" була і Ольга Кобилянська. Вона в одній своїй повісті виступала проти того, що наша освічена молодь, згідно з тодішньою модою, цуралася військової служби, бо ж це ніби „мілітаризм", який ось-ось зникне з поверхні землі. З уст слабої тілом письменниці впали були слова, що оборонці народу і держави — це „найкращий вицвіт народу", це ті, що своєю кровю стоять на сторожі життя рідного, народу та його культури. Останні десятки літ переконали нас усіх, що слушність мала Ольга Кобилянська. Може саме тому промовчують тепер на рідних землях творчість великої Мрійниці, що все своє довге життя мріяла тільки про те, щоб український нарід зміг виплекати в себе свідому своїх дій інтеліґентну верству, яка могла б бути дійсним і відповідальним провідником свого народу.

Твори Ольги Кобилянської повинні бути і сьогодні духовим кормом нашого народу, головнимч чином молодшого покоління.

Кобилянська мріяла у своїх творах про виникнення тієї нової української людини, яка своєю глибокою духовістю та твердим характером зможе бути дійсними „вибранцями", це значить інтеліґентами, між своїм народом.

Стараймося здійснювати мрії Великої Буковинської Мрійниці!

в приблизно 20%, підшиваючись під інші професії, ніж вони їх мають і т. п., вони викликали відомі критичні зав-

(Докінчення на стор. 3-тій)

Проф. М. Міллер.

КІЧКАСЬКИЙ ПЕРЕВІЗ

Можливо, що знайдені рештки слов'янських селищ на перевозі і являють собою залишки того Воріону. Тут же десь, перед початком порогів, загинув в 972 році кн. Святослав, вертаючи з Дунаю до Києва. На цій же містині, по положистих берегах, була зосереджена велика сила могил, від ледви помітних і до великих, височиною понад 10 метрів.

На початку будівництва Дніпровської гідроелектростанції на берегах переводилися великі земляні праці й багато могил було розкопано. В них виявилися поховання різних часів і народів, що перебували тут протягом кількох тисячоліть. В бідних похованнях кам'яного віку знаходили знарядля з каменю, рогу, кісток, та прикраси з просвердлених мушлів і вовчих ікол, поруч з грубим начинням. В похованнях брондзової доби, вже багатших, знаходили зброю та знаряття вже брондзові. Особливо цікаві були, під могильними насипами, — кола, зроблені з постановленого на сторч каменю, звичайно з виходом на схід, або цілі лябіринти, викладені також з каменю, що їх так і звуть „лябіринтами". В центрі кам'яних кіл знаходились поховання, або великі каміння зі шматками червоної фарби на них. То був культ сонця та вогню, а лябіринти правили за жертвовища. Чимало було й скитських поховань з грецьким посудом, прикрасами та дрібними бляшками з золота, що нашивалися на убрання. Також і пізньо-кочовницькі поховання печенігів, торків, половців та татар. У цих завжди по один бік небіжчика — зарізаний кінь з удилами, стременами та пряжками, а по другий бік — довга, крива шаблюка та залізні стріли в шкіряному колчані.

Але всі ті пам'ятки зберігалися в землі, а могили, залишки давніх твердинь були помітні і на поверхні. А скільки різних пам'яток знаходилось на дні Дніпра, в піску, під водою, того не можна ні обрахувати, ані уявити собі. Сторожко береже старий Дніпро свої таємниці і ми нічого не знаємо про ті давні драматичні події, в наслідок яких на дно Дніпрове діставалися різні речі. Навіть ніякі досліди та розкопи в піску під шаром води в кілька метрів не можливі. Лише зрідка трапляється, що після великої бурі, Дніпро викидає на беріг, або рибалки витягають волоком, якусь стародавню, дивовижну річ.

І от, на початку Дніпрельстанівського, будівництва, випадково довелося трохи побачити з того, що Дніпро береже на своєму дні. Для побудови великої греблі з залізобетону, що перетяла всю ріку з берега до берега, на місці крарійського перевозу треба було вибрати на дні Дніпра під водою увесь пісок аж до суцільної гранітової скелі. Тоді на Дніпрі поставили підряд кілька пароплавів з ссавцями. Ті ссавці уявляли собою великі залізні рури, що попускалися одним кінцем на дно аж у пісок. За допомогою моторів тими рурами ссали з дна пісок і переганяли на спеціяльні танкери, якими й відвозили його геть. І от тоді то поміж піском з Дніпрового дна почали вискакувати з рур різні речі. Спеціяльного догляду при тому не було й тому більшість дрібних знахідок очевидно йшла за піском, а ті, що кидалися у вічі робітникам, розходилися по руках.

Проте, до археологічної експедиції потрапило звідти чимало речей, а в тому числі й пам'яток видатного значення. Чого тут тільки не було! Найдавніші альбійські гроші з 5-го ст. до Христа, вилиті з бронзи у вигляді маленьких рибок, гроші у формі монет, брондзові та срібні — грецьких надчорноморських держав, з Малоазійської та Балканської Греції, римські, київські князівські, західньо-европейські середньовічні, турецькі, татарські, польські і московські. Не дісталися до експедиції лиш золоті монети, які теж очевидно траплялися та вже розходилися по кишенях.

Так само висмоктували ссавцями з піском шкляні намиста та металеві прикраси й кам'яні сокири, молоти, товкачі, стріли, бронзові та залізні сокири, булави, шаблі ламні, стріли, тощо, аж до зброї 18-19 ст. і навіть часів громадянської війни. Траплялося й череп'я від давнього посуду, особливо візантійського-слов'янського часу.

Не було лише кісток, бо очевидно трупи людські, що потрапляли на дно разом з речами, далі спливали й їх зносило водою десь далі.

Одного разу в рурах щось заскреготіло і вискочило геть доразу аж 5 стародавніх мечів. Мечі ті виявилися добре знаного типу, так звані франкські, що робилися в 9-11 ст.ст. в країні над Райном і звідти широко розходилися, особливо в Східній Европі. Мечі приставлялися сюди торгівельними шляхами — Дунаєм та Балтицьким морем. Відповідно найбільше вони були розповсюджені в Надбалтиці та на

(Докінчення на стор. 4-тій).

М. Дурделла.

МАРА КОМУНІЗМУ

ОСНОВНИК І Б. РЕДАКТОР КОМУНІСТИЧНИХ У. Щ. ВІСТЕЙ ПРО КОМУНІЗМ

ЧАСТИНА ДРУГА.

10)

14. Завжди крок вперед.

Людський розум, людська думка вимагає повної свободи для своєї діяльности. Коли глянемо на пройдені тисячоліття, то побачимо, що свобідна думка завжди лишала простори загратовані, заковані в тиранські кайдани, де їй було тісно і душно, а летіла поза обсяг діяння тирана. В старинні азійська культура спадщина переходить на острови Малої Азії, геть від Перських Сатрапів, до свобідніших на той час греків. Коли Греція стає жертвою своїх тиранів і найкращих мужів своїх троїть (Сократа в 399 перед Х.), свобідна думка мандрує далі на захід.

Пітагор виростав вже в італійському просторі. Старинний Рим із безнастанним брязкотом зброї, межиусобицями за межі, далі імперіялістичними походами на здобуття світу, не міг стати тереном діяння крилатої думки. Він переказував переважно вже сказане греками. Він також своєму найкращому синові, Цицеронові, відрубав голову руками царів (66 р. перед Х.) та покотився стрімголов в пропасть.

Щойно за тисячу років після того відживає греко-римська культура в дещо свобіднішій атмосфері нових творів: міст та міщанства. Нові думки, нові винаходи двигають господарче й культурне життя вперед. Франція, що перехопила палаючий смолоскип на порозі нового віку, попадає теж в клітці своїх тиранів; справді могутнім здвигом розбиває окови (революція 1789 р.), але дух цезаря Наполеона показався сильнішим, і свобідна думка мандрує на північ до Голандії, до Англії, бо там має повну свободу рухів. В нашому часі найкращий цвіт матеріяльної і духової культури зацвів у Злучених Державах, бо там має думка найсвобідніше поле для своєї дії.

Як у філософії, математиці, фізиці, хемії, медицині, літературі, мистецтві тільки необмежена свобода думки дослідника, вільна гра сил логіки й експериментів дають найкращі висліди, так і в господарочому житті, в підвищені продуктивности та якости продукту, у поліпшенні машин і винаходів нових, в організації продукції і розподілу індивідуальна думка й ініціятива мусять мати вільне поле діяння.

Апарат думання діє в індивідуальності, а не в колективі. Розвивається, підноситься до чимраз більших висот інтелект окремої особи, а не як маса інтелектів, як організм—збірнота. Тому мусять стояти отвором всі шляхи для інтелекту індивідуального.

Намальовати рожевими барвами доктрину про знесення приватної власности, одною парляментарною ухвалою чи гарматними кулями ввести її в життя а опісля натягати людську психіку до неї, це те саме, що вшити без міри вимріяні чоботи а опісля натягати до них ноги.

Свобода рухів індивідуального інтелекту, свобода приватної ініціятиви мусять бути залишені бо вони є моторами руху вперед, до кращого майбутнього; і не тільки залишені, але й поширені та забезпечені від усяких поручень. Але від'ємні наслідки діяння інтелекту та приватної ініціятиви (інтелект недосконалий!) мусять бути усунені.

Кризи та безробіття — це від'ємні сторони даної господарчої системи і їх треба усунути. Плянування мусить посунутись так далеко, як цього вимагає ліквідація цих від'ємних сторін.

Останнього слова в ділянці господарчій, як і в кожній іншій ділянці, ще ніхто не сказав і не скаже. Ніхто не знає, де границя можливости людського розвитку. Можливо, що на тому шляху лежить також період загальної націоналізації, а можливо, що ні. Певним сьогодні є те, що господарчий організм мусить сам усувати свої від'ємні сторони, хворобливі тертя в своєму нутрі, якщо хоче гладко функціонувати ї далі.

Народ перед кризами й безробіттям мусить бути забезпечений. До цього не конче потрібне плянування на грунті націоналізації промисловости. Вже віддавна існує в поодиноких країнах плянування, порозуміння щодо продукції й розподіду, треба поширити їх так, щоб усунути небезпеку надпродукції а разом з тим кризи та безробіття.

Державні органи вмішуються там, де цього конче потрібно, де нема порядку. На випадок конечности змінення продукції в якійсь галузі, робочу силу можна скерувати в інші місця (це вже подекуди частинно робиться): до направи й будови доріг, будови приміщень, реґуляції рік, поліпшення сільсько-господарських просторів (наводнення, дренования, сушення болот, усування пустинь), впорядкування лісів і т.п.

Переселенча акція в світлі фактів

(Докінчення зі стор. 2-гої)

ваги в американській пресі, а слідом за тим і відмову американських фармерів приймати дальші контингенти. Деякі стейти, як Масачусетс, Норт Дакота, Іллиной та інші, які раніше вже були підготовилися прийняти по 200 і більше родин нових українських імігрантів, відмовилися опісля від того. Признаємо, що деякі з нових імігрантів могли мати оправдану причину так поступити, як поступили, але це справи не зміняє: вони унеможливили спровадити цим самим порядком, яким вони приїхали, їх вчорашних товаришів недолі з таборів ДП.

Це одна з головних перешкод, і цей факт треба сказати. ЗУАДКомітет і частина нашої преси мають під цим оглядом чисту совість, бо вони постійно закликали і остерігали нових імігрантів від виддержливої власне під кутом добра дальшої переселенчої акції. Натомість з жалем треба ствердити, що українська преса в Европі, і то головно та, що тепер так замашисто кидає каменем в ЗУАДКомітет за „катастрофу українського переселення до ЗДА", не спромоглася досі ані на одне належне вияснення, на одну бодай заввагу, або хоч би передрук з американсько-української преси відповідної пригадки для тих, що їдуть до Америки, аби вони в інтересі своїх друзів в Европі та й в своєму власному достосувалися насамперед до вимог дальшої переселенчої акції.

У висліді, американська ділянка в пересельнчому плянуванні ЗУАДКомітету, здобута таким великим трудом і зусиллями і така важлива, в останньому майже цілком відпала. Що більше, це саме відбилося дуже негативно і на можливостях відповідного поширення та продовження переселенчого закону.

Безліч найрізноманітніших труднощів в переселенчій акції зустрічає ЗУАДКомітет головно в американсько-українській ділянці, що є головною базою праці Комітету. Ці труднощі загально відомі, але їх оцінка не завжди правильна. Бо в нас вже так прийнялося, що наше громадянство намагається шукати причин всіх своїх труднощів і неуспіхів скрізь, але не там, де повинно: між собою. Скільки то вже всіляких докорів не посипалося на Комітет, скільки великих слів не проголошено, але як приходиться до активної роботи, тоді як під землю провалюються ті, що в інших обставинах вміють так хвилююче говорити.

Остання кампанія за розміщенням нових імігрантів в поодиноких громадах дозволяє під цим оглядом на дуже багатомовні висновки. Де були справді ідейні і активні провідні громадяни, там прийнято часом і по кількасот нових імігрантів. Але загал не відгукнувся на всі заклики Комітету навіть в приблизно такій мірі, як це було б необхідно для здійснення великого пляну ЗУАДКомітету. Підкреслюючи з найбільшим признанням працю деяких громад і деяких одиниць, з жалем треба ствердити, що ці факти були далекі від масових. З вірою в ідейність та патріотизм нашого загалу і в свідомості свого справді історичного завдання, ЗУАДКомітет часом йшов — сказати б — на перебій, головно як йдеться про розміщення нових імігрантів. Але прикрі випадки в деяких громадах призвели, що на останці треба було й ці, часом драстичні заходи, припинити.

Сьогодні ще далеко не час витягати всі ті справи на публичну дискусію. Переселенча акція ще продовжується й всю нашу увагу треба звернути на неї. Але при кінцевих підсумках і кінцеві факти викажуть всю правду.

Ми не маємо можности в газетних статтях навіть точніше схарактеризувати ті труднощі й перешкоди, з якими ЗУАД Комітет в своїй переселенчій акції зустрічається. Для прикладу наведемо такий один з багатьох провірених фактів: В Ню Йорку (та в деяких інших місцевостях) поодинокі особи, які самі недавно скористали з акції ЗУАДКомітету, тепер ведуть агітацію, щоби зівірень для скитальців в Европі не посилати через ЗУАД Комітет, бо він домагається $25 відразу, тоді як інші агенції кажуть собі сплачувати ратами вже після приїзду. Ми звертаємо окрему увагу на цей факт, бо знаємо, що такі і подібні міркування покутують ще серед великої кількости наших людей. Але чи пам'ятають вони, що ЗУАДКомітет спровадив 8,000 нових імігрантів, за яких не тільки ніхто не заплатив наперед, але які ще досі боргують Комітетові біля 150,000 долярів? Чи знають вони, що Комітет виключно своїми власними фондами не тільки спровадив тисячі нових імігрантів на американські фарми, але сам заплатив їм теж подорож з порту на місце призначення? Робив це тому, щоби нічим не зобов'язувати нового імігранта у відношенні до фармера, що було б тоді, якби фармер був заплатив робітникові кошта транспортації і опісля відтягав це з їхньої заробітної платні. Скільки між новими імігрантами було таких, що це дбання про них та про їх добро належно оцінили активною допомогою в дальшому переселенні інших?

Це, на перший погляд, „дрібні справи", але вони рішальні в цілому їх комплексі. Ми не пишемо цього на те, щоб комунебудь робити викиди чи закиди. Ми хочемо тільки звернути увагу нашого загалу, як і великої ще маси скитальців в Европі, щоби вони в своїй поведінці мали на увазі одне: ЗУАДКомітет є загально - громадською допомоговою інституцією американських українців. Він є створений, керований і контрольований громадою та перед нею відповідальний. Він вже виконав і ще має перед собою завдання історичної ваги в повному розумінні того слова. Засяг, розміри, важливість і значення веденої ЗУАДКомітетом акції мусять натрапляти на найбільші труднощі і перешкоди, бо й ворогів цеї акції є чимало і вони теж не сплять. Але всі ці труднощі можна буде перемогти і завдання буде виконане, якщо власне наш загал, ця головна і єдина опора ЗУАДКомітету, поставляться до нього та до його праці справді по-громадському та з такою увагою, на яку цей Комітет і його праця заслуговують.

На закінчення цих міркувань хочеться ще бодай кількома словами згадати про найконечніші і найбільш наглядні потреби Комітету, як теж про його можливості. Це буде радше тільки пригадка, бо про ці речі вже сказано більше, ніж про будь-які інші. Ці потреби, це фонди і приміщення для нових імігрантів. Якщоб наші громади виявили в цій справі стільки зрозуміння, щоби навіть найбільшими зусиллями виконати розділені свого часу на них квоти, ЗУАДКомітет напевно з найбільшим успіхом завершив би своє післанництво. Деякі можливості насуває це черговий весняний сезон фармерських робіт, бо тоді знову можна буде повести з відповідним успіхом акцію серед фармерів. Але на це вже не можна розраховувати в таких розмірах, щоб воно могло перерішити цілу переселенчу акцію. Це можемо зробити тільки спільно ми всі, американські громадяни українського роду, з нашим ЗУАДКомітетом на чолі. І ми напевно це зробили б, якщоб тільки справді ми всі того хотіли. Тому теж ми всі в однаковій мірі за це відповідальні.

ЛІДІЯ КОЛІСНИЧЕНКО-ГОРН,

оперова артистка, що виступила в концерті підчас „Старо-Красного Ярмарку", який влаштував у днях від 17. до 20. листопада Інтернешенел Інститут в Дітройті. Артистка Горн належить до Українського Оперового Ансамблю під музичним керівництвом Богдана Пюрка, який тепер концертує по головних містах Америки.

(Світлина міститься за дозволом „Дітройт Нюз", де вона була поміщена).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Ювілейне Свято У. Н. Союзу.

День 23 жовтня останеться в пам'яті, в душі й серці учасників отої імпрези, що відбулася для відсвяткування 55. річча Українського Народного Союзу. Публики явилася ціла тисячка. Настрій святочний-бадьорий. Програма багата. Промовці першокласні так як і хор та інші її виконавці.

Знаменитий Молодечий Хор під проводом Стефанії Андрусишин має за собою славне імя. Реферат головного секретаря Дмитра Галичина з філософічними думками і важливими історичними споминами. Були в ньому згадки про початки У. Н. Союзу в Шамокіні, про працю українських піонірів, про організовані виступи старшої громади й молоді, про надбання на полі народнім і заслуги на полі політичнім. Публика була горда на ці досягнення.

Привітна промова кол. прем'єра Карпатської України була зустріта бурхливими оплесками заки ще була виголошена. Це признання ідеї, яку репрезентує гр. Юлій Ревай, а яку він проповідував разом з іншими передовиками, як пок. о. А. Волошин і живучий Августин Штефан чи д-р Росоха. Всі вони спільними силами відкопували гріб, з якого встав карпатський русин.

Докладчик пригадав ту ідею, а це на обєднання допомогових українських організацій в одну твердиню для захисту національної думки.

Адв. Іван Панчук вивів на сцену губернатора стейту Дж. Мепана Вилиємса, якого привітали гріміким оплесками. Слова губернатора були високо підбадьорюючими і викликали й так високо настроєну публику.

По концерті бенкет, на якому не могли поміститися всі гості. Наше жіноцтво знало як підтримати по своїому гостей і заслужило собі признання не менше від промовців. Дуже інтересна була промова гр. Панчука, а дальше оо. Побуцького й Весоловського, які видусили не одну сльозу з очей приявних. Потім звісних громадян Василя Чмира, голови Народного Дому й пані Юлії Шустакевич від жіноцтва, Вол. Дідика і д-ра А. Кібзея.

Ще додам, що українська громада помогла через Стейтову Федерацію українським бандуристам приїхати в Америку, а це вже передова справа сама собою. У. Н. Дім став центром українського життя, як і повинно бути. Там теж отворив тепер підписаний школу українських танків.

В. А.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 80.

Відділ:	Жертва:
Злучені Відділи У. Н. Союзу в Дітройт, Міш	$129.00
Український Народний Дім в Дітройт, Міш.	25.00
Д-р Неонілія Пелехович-Гайворонська	10.00
Собечко Павло	5.00
Волод. Попович	3.00
Anns Onochie, передпл.	2.25
Михайло Стасло	2.00
Григорій Дацків	1.50
Василь Винничук	1.35
Wm. Sass	1.00
Іщук Роман	1.00
38 Яків Підлипчак	2.00
54 Іван Ганчарик	1.00
70 Теодор Кричковський	2.00
75 Іван Слупецький	5.00
75 Фр. Гузіль	2.00
75 М. Гаврилців	2.00
75 Р. Вазук	2.00
75 Н. Поглод	2.00
75 С. Купка	2.00
75 В. Белей	2.00
75 М. Присташ	2.00
75 Ст. Михайлюк	2.00
76 Михайло Ґураль	2.00
96 Микита Німець	4.00
130 Михайло Стец	1.00
143 Іван Ковалик	1.00
146 Чорний Д.	3.00
146 Рой Н.	2.00
146 Готра С.	2.00
146 Крупка І.	2.00
146 Головчак М.	2.00
146 Баран Т.	2.00
146 Карп Т.	2.00
146 Хомяк С.	2.00
146 Горбусь Т.	2.00
146 Швайка П.	2.00
146 Диґас І.	2.00
150 Олекса Яремій	3.00
158 Теодор Роґовський	2.00
161 Василь Ясеницький	2.00
168 Тимко Василишин	1.00
184 William Gadzuk	5.00
213 Ілія Стахів	2.00
213 Андрій Незнайомський	2.00
221 Михайло Горох	2.00
234 Сташко Павло	3.00
234 Могила Стефан	3.00
243 Василь Тупиця	1.00
270 Иосиф Жарський	3.00
270 Левко Кулич	2.00
277 Андрій Данилюк	3.50
310 Василь Севишин	2.00
331 Д. Гнатюк	2.00
334 Микола Каск	2.00
334 Максим Куць	2.00
334 Василь Юрчишин	2.00
334 Катерина Дутко	2.00
334 Василь Репужинський	2.00
334 Микола Задерецький	2.00
334 Стефан Морозович	2.00
345 Олекса Пилатюк	2.00
347 В. Романків	2.00
359 Марія Мирош	2.00
361 Василь Герич	2.00
385 Павло Федорців	2.00
447 Jakim Makartschuk	1.00
453 Иосиф Шміґельський	5.00
458 Петро Тимків	2.00
474 Тимко Тимків	2.00

Дня 22. жовтня помилково проголошено: від. 69 Іван Пришляк, а має бути: від. 69 Іван Приймак.

ЧЕСЬКІ ЄПИСКОПИ ЗНОВУ ЗАКЛИКАЮТЬ ДО СПРОТИВУ КОМУНІСТАМ.

Прага, 25. листопада. — В Чехословаччині знову поширено між священиками таємний заклик католицьких єпископів, в якому закликається духовенство до спротиву комуністичним виступам проти церкви, кочби за це треба було заплатити навіть „скорочанням життя".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

ШЕДЕВР ГОЛЬДОНІ — „ГОСПОДИНА ЗАЇЗДУ" В ТЕАТРІ-СТУДІЇ ЙОСИПА ГІРНЯКА.

Не треба багато говорити і рекламувати премієру комедії геніяльного італійського драматурга. Його п'єси, з такою безмежно-строкатою грою барв, з такими легкими невимушеними жартами і веселою інтригуючою колізією, вже майже двісті років притягають серця людей. Вони з театральних підмостків чарують глядачів усього світу. Автора більше двох соток п'єс, Гольдоні, заслужено вважають основоположником клясичної комедії. Серед цього багатющого скарбу, такі комедії, як „Хитра вдова", „Кафе", „Чесна дівчина", „Справжній друг" і „Господиня заїзду" рахують шедеврами італійського драматурга. „Господині заїзду", цій перлині Карла Гольдіні, найбільше щастило. П'єса за якихось десять років облетіла всі столичні театри Европи і ось вже друге століття прикрашує репертуар найбільших театрів світу.

Блискуча гармонійність будови, гра гострих думок, благородного почуття і світлої життєрадости персонажів — ось секрет успіху „Господині заїзду".

В комедії виведено цілий ряд незабутніх образів:

Ось чарівна дівчина, господиня заїзду. Вона вся у владі капризних почуттів і азартної любовної гри. Бо вона дівчина, та ще й вродлива. В неї закохані всі чоловіки, що гостюють в заїзді. Вона мусить користатись з усієї жіночої вигадливости, щоб дати раду з ними. Вона жінка, як всі на світі жінки. Ось вона люба-прелюба, з непереможно-ніжним голосом, то враз владна, сердита, з твердою мовою, то покірлива і запобілива, мов рабиня. Її гість — старий хвастун маркіз. Закоханий в господиню, мов юнак. Бідний, але пробує брехнею і дрібними послугами й подарунками завоювати повагу дівчини. Через те, що йому не щастить у коханні, він ненавидить світ, людей і навіть свій титул.

Другий гість — знатного роду чоловік, граф. Закоханий не менше маркіза. Багатий, статечний, але привернути серце дівчини до себе теж не може. Ось слуга господині, бідний хлопець, теж прагне ласки дівчини. Але, бідолаха, не має ні титула, як маркіз, ні грошей, як граф. Хоч не втрачає надії. І лише третій гість не зідхає і не бігає за господинею. Самовпевнений, гордий і не любить жінок, більш того, гордує ними.

Господиня всім дала раду... Її чар і хитрість примушують гарячих прихолонути, а гордих упасти їй до ніг...

Театр-Студія з великим завзяттям працювали над великим твором Гольдоні. Участь старих акторів-студійців — Познякової, Лисняка, Змія, Колосова обіцяють дуже багато. А основне — участь Йосипа Гірняка в одній з кращих його ролей — маркіза ді-Форліпополі. Щоб хоч трохи уяснити собі ширину творчого розмаху цього великого актора, його треба бачити старим маркізом. Він грає його в тому стані творчого надхнення, який вас забирає в полон, якому ви радісте і заздрите. Бракує слів, щоб описати образ, створений Гірняком. Для всього знайдуться слова, окрім голівного, бо голівне в мистецтві майже завжди невимовне. Український Ню Йорк 26. листопада побачить клясичну комедію Гольдоні під режисурою акторки славного „Березоля" — О. Добровольської і з участю визначного майстра сцени Йосипа Гірняка.

Микола Понеділок.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ".

Щоб приспішити доставу „Свободи" передплатникам, часопис іде рано до друку на півтора години скорше, ніж це було досі. Тому неможливо навіть при найкращій волі й найбільших зусиллях складати в друкарні оголошення, які приходять в останню хвилину. Не зважаючи на проголошені недавно прохання адміністрації, щоб присилати оголошення три дні наперед, минулої середи прийшло аж п'ять оголошень, перед полуднем і пополудні, з домаганнями помістити їх у „Свободі" ще до самого дня. Цього не могли ми ніяк виконати і ті оголошення містимо в сьогоднішньому числі.

Щераз дуже прохаємо усіх тих, що надсилатимуть оголошення, щоб памятали, що їх треба висилати завчасу. Інакше не будуть поміщені.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

Автором статті „Михайло Грушевський", яка була поміщена в „Свободі" з 25 листопада є — Никон Немирон.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають стараннням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Белю" до порту в Ню Йорку дня 28-го листопада:

Коцюрка Михайло; Кривовяза Евстахій; Кучма Корнеля; Паньків Стефан; Роман Юрко; Сахарчук Ольга, Ксеня, Сергій; Семка Федор; Стефанишин Михайло; Товарницький Дмитро; Возьний Іван; Бах Людвик, Стефанія; Король Ірина, Ігор Володимир; Трощук Михайло; Тупицький Павло, Марія, Надя, Галина, Володимир; Винярський Євген, Євгенія; Гнатковський Михайло; Білинська Марія, Олекса, Стефанія, Лідія, Зірка; Грицюшко Іван; Бойко Володимир; Гамбусь Михайло; Грицюшко Стефанія, Богдан, Роман; Кодлюк Микола, Анна, Омелян, Марія; Кець Микола; Курпе Микола, Евфрозина, Валентина, Лідія; Ломага Мирослав; Мартинців Юрко; Жуковський Василь; Барнич Іван, Анна, Михайло, Стефанія.

ДОКАЗИ СОВЄТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ВІЙНИ.

Лондон. 25-го листопада. — Крім явної і таємної військової підготовки до війни, доказом цеї підготовки вважається в британських колах теж факт, що Совєти тепер цілком перестали проголошувати будь-які дані про господарську продукцію та її розвиток. Совєтський уряд держить в повному невіжестві під цим оглядом всіх своїх громадян, відбираючи їм тим самим всяку можливість вже не тільки критичної думки, яка там і без цього заборонена, але й звичайної в інших країнах поінформованости про розвиток та вигляди на майбутнє.

ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ ЧОТИРЬОХ РУМУНІВ.

Букарешт, 25. листопада. — Місцевий військовий трибунал засудив на кару смерти чотирьох румунів, обвинувачених в шпигунстві на користь Америки. Десятьох інших засуджено на кару тюрми від двох років до досмертної.

Читайте українські книжки та часописи, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 24. жовтня 1949 р. помер у 62. році життя

ОНУФРІЙ КУРОЧКА,

довголітній член Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союзу, в Гемтремк, Міш.

Покійний був добрим членом та завсіди занимав уряд, працював щиро і не жалував свого часу та труду для народного добра. Походив зі села Дерехів, пов. Теребовля, Західна Україна. Полишив у смутку жену Олену, брата Василя, сестри Франку і Анну та Марію замужну Возня, і сестрінка Володислава Скринкович.

Похорон відбувся 29. жовтня з каплиці погребового заведення при участи родини, членів та знайомих до церкви Неп. Зач. Пр. Діви Марії і на цвинтар Маунт Олівет. — В. П. П.!

В. Крушельницький, секр.

КІЧКАСЬКИЙ ПЕРЕВІЗ

(Докінчення зі стор. 2-гої)

Україні, де їх відомо по музеях понад 120. Але всі ті мечі знаходилися в могилах при похованнях, або випадково в землі, в уламках, більшеньш поржавілі і найбільше збереглися з них мідні держаки. Дніпровські мечі виявилися єдиними в світі по своїй цілості завдяки умовам, в яких вони знаходилися коло 1000 років. Потрапивши на дно ріки, вони поступово були занесені грубим шаром піску, над яким находився ще шар води на 10 метрів. В такому середовищі, без приступу кисня, при незмінній температурі та вогкості, мечі не поіржавіли зовсім, лише клинки їх вкрилися всуціль тонкою чорною патиною. Після чистки клинки заблищали знову як дзеркало і прекрасно виявили всі якості чудової криці. Вони легко гнулися в кільце, разом з тим ними можна було перерубати цвяхи, без щербин на лезі. Перехрестя держаків були вилиті з бронзди й прекрасно орнаментовані, навершки троїсті. Шкіра, якою було обгорнуто залізні стріжні держаків, зотліла геть, і на тому місці збереглися золоті сусані дротинки, якими та шкіра була обмотана. На клинках, в основі, на всіх було вирізано латинкою: „Ульфберт" — ім'я знаменитого майстра мечів того часу у Франконії. Мечі довгі 100-110 см, та широкі 5-6 см. Такі мечі уживалися у нас князями та воєводами.

На тихій воді Кічкаського перевозу нічого не могло статися з природних причин. Вся велика кількість різних речей, знайдених тут у піску, являлася в свій час зброєю та крамом і потрапляла на дно лише в наслідок нападів та боїв, що відбувалися на воді підчас переправ. Ми не знаємо, і ніколи не взнаємо, хто були господарі Дніпровських мечів і за яких драматичних обставин ці мечі, очевидно разом зі своїми господарями, дісталися на дно ріки. Може то були руські князі та воєводи, що загинули тут в бою з якимись напасниками, може варязькі купці, що везли крам на продаж до Царгороду, а може то пам'ятки бою Святослава з Печенігами та його загибелі?

Ретельно береже Сивий Дніпро свої таємниці і нікому не розповідає про них. Багато страшних подій і драм бачив він на своєму довгому віку, на своєму лоні та на берегах. Але то, що потрапляло до нього в наслідок різних пригод та катастроф вкривав піском на своєму дні і беріг тисячами років. Лише випадково, завдяки праці єсавців на Кічкаському перевозі, повелося видерти у Дніпра маленький шматочок з його таємниць.

Українські науковці - археологи старанно збирають докупи всі ті маленькі шматочки давнини, що збереглися випадково в землі та в воді і гуртуючи їх один до одного, поступово, раз-у-раз відновлюють картини давно минулих днів з великої та драматичної історії нашого народу.

(Кінець.)

ТАРЗАН, ч. 2226. Таємна мряка.

Коли їх очі привикли до темноти, якісь дивні й заказані постаті появилися перед ними...

...а якісь дивно-смішні пальці, як здавалося, почали сягати з корінів до слабого судна.

Вкінці до ушей малпочоловіка дійшли звуки якогось далекого лоскоту...

...а далеко на переді, в стовпі світла, як здавалося, біла мряка пливе при кінці тунелю.